

“Els debats religiosos d'ara ja els teníem en el s. XIX”

MODERNITAT “Espiritistes, seguidors de la teosofia, maçons i protestants eren moviments molt moderns que al s. XIX i principi del s. XX proposaven idees polítiques avançades que es podrien discutir ara” **DICOTOMIA** “Es parla d'aquella època com si només hi hagués hagut clericals i anticlericals i hi havia una sèrie de moviments minoritaris importants”

Míriela Rourera
BARCELONA

En els darrers anys l'arribada massiva d'immigrants al nostre país ha canviat el mapa religiós i espiritual. El canvi ha generat moltes polèmiques i conflictes d'interessos en una societat de base catòlica que amb la democràcia va esdevenir laica. Però les minories religioses no són noves. En el s. XIX i principi del s. XX hi va haver moviments religiosos minoritaris molt importants que ja van obrir els debats que tornem a tenir ara.

La realitat religiosa del s. XIX no la coneixem gaire.

Fem molta memòria històrica però, en canvi, les minories religioses mai no apareixen en aquest exercici. Acostumem a fer una lectura gairebé dicotòmica de Catalunya com si només hi hagués hagut sectors clericals i anticlericals i, al contrari, a final del s. XIX i principi del s. XX hi ha tot un grup de gent de religions i moviments minoritaris molt important, que va més enllà d'aquestes dues categories.

Lliurepensadors?

Moviments de lliurepensament que aglutinaven espiritistes, maçons, teosòfics i protestants, sobretot. Eren gent que sovint feien actes junts, que es trobaven. Eren molt avançats i demanaven una cosa que, tot i que es va apuntar durant la República, de fet no es va aconseguir fins a la democràcia: una societat amb llibertat religiosa i de consciència i capacitat de pensar.

Els espiritistes eren un d'aquests grups?

A final del s. XIX hi havia més de cent grups espiritistes a Catalunya. És una xifra molt considerable tenint en compte la població d'aleshores! A part tenien escoles i ateneus, com ara els protestants, que en la primera meitat del s. XX tenien esco-

Maria del Mar Griera ha analitzat els moviments religiosos del s. XIX ■ ANDREU PUIG

les molt preuades i de molt prestigi sobretot a Barcelona i a Sabadell, on hi havia una de les seves escoles més grans, importants, en què s'ensenyava d'acord a una cultura internacional. També hi havia els seguidors de la teosofia; potser eren més de classe alta, però molts metges de Barcelona hi estaven vinculats, tant amb la teosofia com amb el naturalisme.

I dels maçons?

Van ser fonamentals a Catalunya i impulsors del fet nacional i

d'altres moviments socials. Aquests moviments eren tan importants que el primer centre feminista que es va crear a Catalunya va néixer a Barcelona el 1889 de la mà d'un espiritista, Amàlia Domínguez Soler, d'una maçona, Àngeles López de Ayala, i de l'anarcosindicalista Teresa Claramunt. I la primera gran manifestació feminista de la història de Catalunya va tenir lloc el 1910 quan 10.000 dones es van manifestar en contra el clericalisme i per la llibertat de consciència.

La versió oficial sempre ha estat que els anticlericals eren els que cremaven esglésies.

L'Església els definia com a eixelebrats que cremaven esglésies; i això és veritat que va passar, però va ser molt més tard i van ser minoria. Aquests eren grups molt moderns, que feien propostes polítiques que es podrien discutir ara. Gent seriosa aliada amb el moviment pacifista internacional. Molt intel·lectual.

Però a partir del 1909...

Després d'un seguit d'encicli-

Premiada Professora del departament de sociologia de la UAB i investigadora que l'equip de recerca ISOR (dirigit pel doctor Joan Estruch), Maria del Mar Griera acaba de publicar 'Pluralisme confessional a Catalunya', un assaig que posa la mirada en el s. XIX i principi del s. XX, quan a Catalunya amb l'església majoritària i els ateu lliurepensadors convivien minories religioses i diferents moviments espirituals que van ser clau per forjar l'actual caràcter de la societat catalana. El treball ha rebut el VII Premi IDEES d'assaig breu.

ques del Vaticà i de la Setmana Tràgica, les relacions es van tensar i, com va deixar dit Joan Maragall, ja no hi va haver volta enrere. Abans del 1909 si que hauria estat possible pensar en una societat més a l'estil del que va passar en altres societats europees, en què els moviments lliurepensadors van anar agafant poder polític i van negociar amb les esglésies majoritàries.

L'esquerra no se'ls va fer seus.

Per a l'esquerra aquests moviments també van ser incòmodes, perquè no encaixaven amb la idea clàssica d'esquerra atea. Tot i que molts van estar relacionats amb l'esquerra: alguns

Els moviments lliurepensadors volien una societat amb llibertat religiosa

espiritistes amb l'anarquisme, part dels maçons amb els republicans...

I els debats que tenim ara ja els havíem tingut al s. XIX?

I tant! Ara parlem dels cementiris i de com s'han d'enterrar els musulmans, i a final del s. XIX constantment hi havia litigis dels protestants amb els catòlics per aquest tema. I pels casaments. I els debats a l'escola? Eren a l'ordre del dia: que què s'hi havia d'ensenyar, què no s'hi havia d'ensenyar. I als hospitals? Imagineu-vos que farts de ser obligats a resar per les monges que gestionaven els hospitals catòlics, que ho eren tots, van obrir l'Hospital Evangèlic. I a les presons, igual. ■